

Jaarplan 2024
Interbestuurlijk Toezicht (IBT)

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

1 Doelstelling 3

2 Resultaten en werkwijze 5

2.1 Risicogericht toezicht 6
2.2 Datagericht toezicht 6

3 Acties en resultaten 7

3.1 Financieel toezicht 7
3.2 Huisvesting vergunninghouders 9
3.3 Informatie- en archiefbeheer 10
3.4 Omgevingsrecht 11
3.5 Klachten en meldingen 12

4 IBT-brede projecten 13

4.1 Klankbordgroep 13
4.2 Dashboard IBT 14

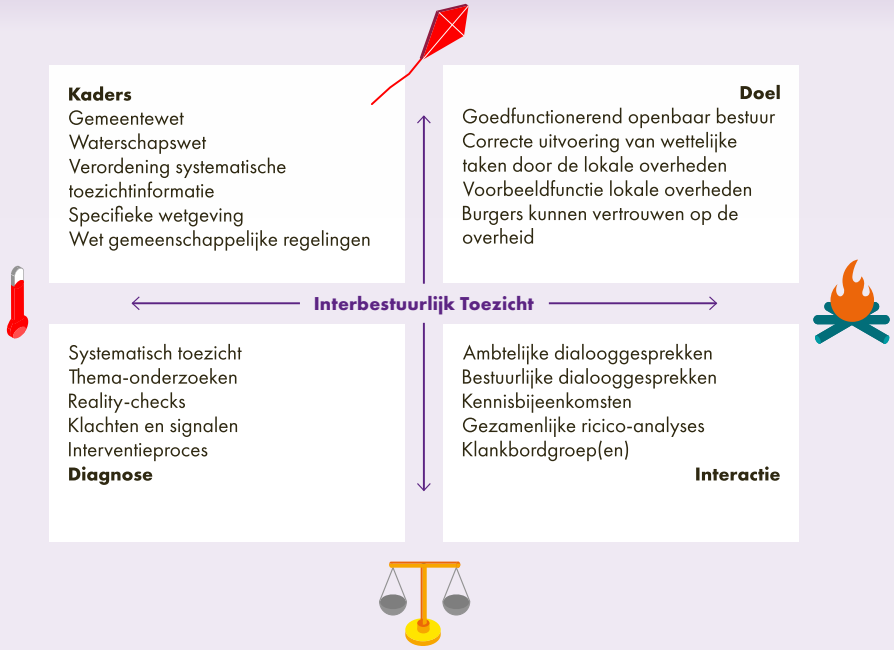
5 Communicatie 15

Bijlage 1
Beoordelingscriteria en toezichtintensiteit 17

Bijlage bij 3.1 Financieel toezicht gemeenten 17
Bijlage bij 3.2 Huisvesting vergunninghouders 19
Bijlage bij 3.3 Informatie- en archiefbeheer 21
Bijlage bij 3.4 Omgevingsrecht 23

Bijlage 2
Beoordelingsvragen omgevingsrecht 24

Bijlage 3
Procedure klachten en meldingen 27

1 Doelstelling

Het interbestuurlijk toezicht (IBT) zoals de provincie Noord-Brabant dit uitvoert, draagt bij aan een bestendig en veilig Brabant met een sterk openbaar bestuur. Een bestuur waarop de mensen kunnen vertrouwen en dat zelf het goede voorbeeld geeft. De kaders en uitgangspunten voor de wijze waarop de provincie invulling geeft aan het interbestuurlijk toezicht zijn vastgelegd in het beleidskader Toekomstbestendig bestuur.

Interbestuurlijk toezicht is een van de kerntaken van de provincie. Daarmee willen we bereiken dat gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen hun wettelijke taken conform de wet uitvoeren. Interbestuurlijk toezicht draagt hiermee bij aan een gezonde basis voor de taakuitoefening bij de toezichtontvangers.

Het belangrijkste uitgangspunt van het toezicht is het uitgangspunt Toezicht in balans. Daarmee wordt ingezet op een goede balans tussen 'Diagnose' en 'Interactie'. Behalve op diagnose, belangrijk om de situatie te kunnen beoordelen, richten wij ons sterk op verschillende manieren van interactie met de partijen waarop wij toezicht houden. In hoofdstuk 4 van dit jaarplan geven we aan met welke instrumenten daaraan invulling gegeven wordt bij de verschillende toezichtgebieden. Met deze instrumenten willen we de impact van het toezicht te vergroten, en de rol van de gemeenteraden - het horizontale toezicht - bij de toezichtontvanger vergroten. Toezicht is een belangrijk middel om goed te blijven presteren. Dat toezicht is steeds meer gericht op risico's, datagestuurd en integraal.

In dit jaarplan beschrijven we de activiteiten die IBT in 2024 gaat uitvoeren zoals die vanuit het beleidskader Toekomstbestendig bestuur zijn opgenomen onder diagnose en interactie. Ons toezicht monitort, controleert, versterkt en corrigeert waar nodig. Daarnaast geven we met dit jaarplan inzicht in wat de toezichtontvanger van ons kan verwachten, wat wij daar vanuit IBT voor nodig hebben en wat onze communicatiemomenten zijn. Vanuit het toezicht stellen wij ons daarbij op als kritische vriend.

In het bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant' is een apart hoofdstuk opgenomen over de bestuursstijl die dit college wil hanteren. Daarin wordt nadrukkelijk gekozen voor gezamenlijke verantwoordelijkheid, en een positief mensbeeld dat uitgaat van partnerschap. Het college geeft dat invulling langs de waarden gelijkwaardigheid, betrokkenheid, verantwoordelijkheid en openheid, integriteit en eerlijkheid. De wijze waarop het IBT in Brabant wordt uitgevoerd past daar naadloos in, met een samenhangende aanpak van diagnose en interactie. Interbestuurlijk toezicht in balans. Voor het verder moderniseren en professionaliseren van het interbestuurlijke toezicht volgen we waar mogelijk het landelijke programma Agenda Toekomst van het (Interbestuurlijk) Toezicht.

Daarnaast wordt door de toezichtgebieden deelgenomen aan overlegstructuren van het IPO zoals het landelijke IBT-coördinatorenoverleg en de vakberaden Gemeentefinanciën en Omgevingsrecht. Verder nemen we deel aan het platform Huisvesting vergunninghouders en het landelijk overleg van provinciale archiefinspecteurs (lopai) De overlegstructuren ondersteunen IBT bij invoering van wetgeving waarbij een relatie ligt met toezicht, kwaliteit en uniformiteit van het toezicht, en het inspelen op ontwikkelingen vanuit de actualiteit in de uitvoering van het toezicht.

2 Resultaten en werkwijze

In hoofdstuk 3 wordt per toezichtgebied ingegaan op de invulling van het toezicht. De volgorde van instrumenten is weergegeven van de harde kant (diagnose) naar de zachte kant (interactie). Daarnaast wordt inzicht gegeven in overige activiteiten.

Met de vaststelling van het nieuwe beleidskader Toekomstbestendig Bestuur evalueren we in 2024 de bestaande IBT-indicatoren (onderdeel monitoring). Eventuele aanpassing of verfijning van indicatoren wordt dan op basis van de uitvoeringsagenda vanaf 2025 toegepast in de Sturing- en Verantwoordingscyclus van de provincie.

2.1 Risicogericht toezicht

Risicogericht toezicht is een methode om de diepgang van het onderzoek bij het toezicht te bepalen. Daarnaast helpt risicogericht toezicht bij het prioriteiten stellen en het bepalen van de proportionaliteit van het toezicht naar de individuele toezichtontvanger. De klankbordgroep IBT wordt gevraagd om bij te dragen aan de IBT-brede visie op risicogericht toezicht.

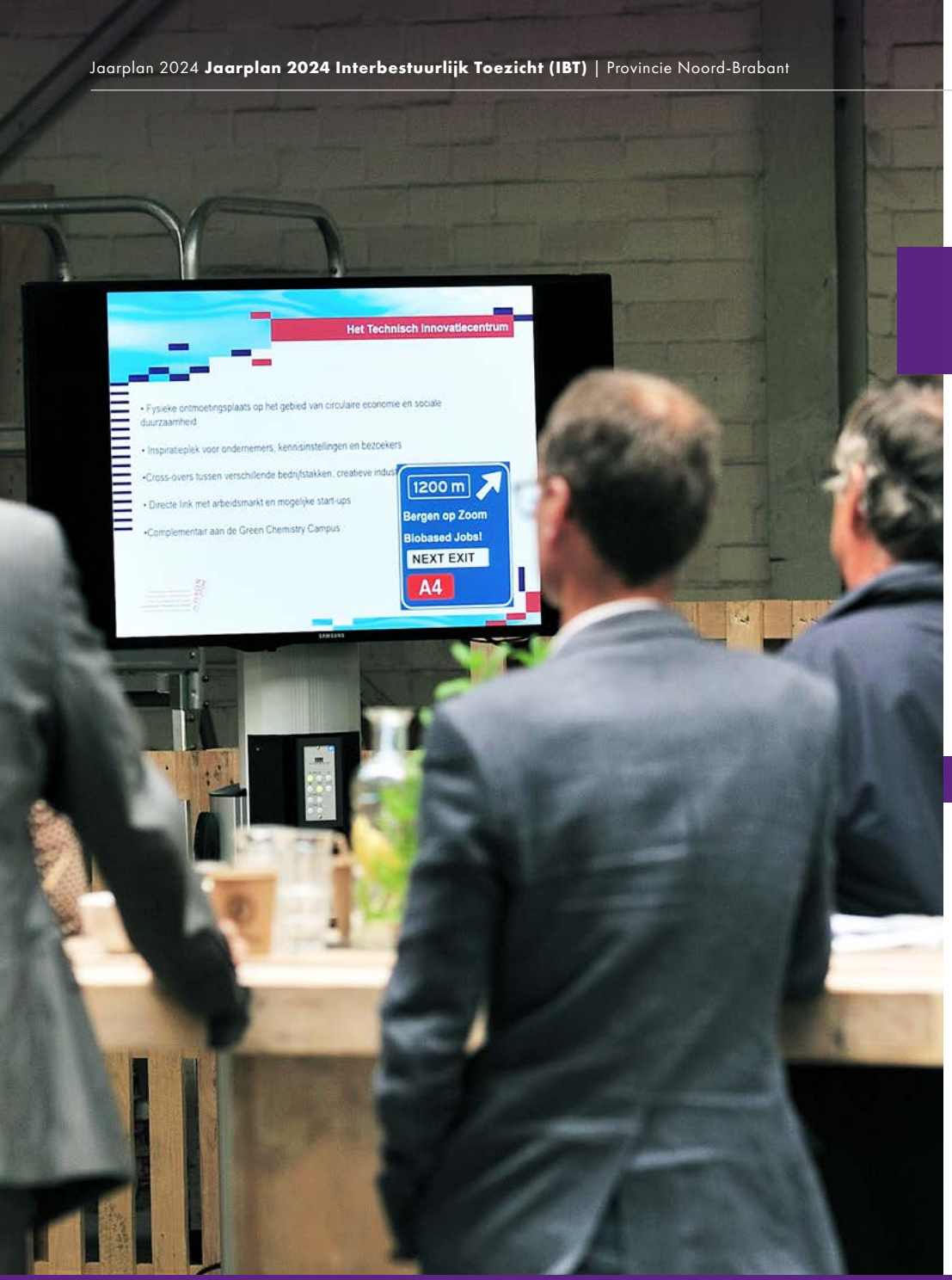
In 2024 wordt gestart met het toepassen van een risicoprofiel bij financieel toezicht (zie paragraaf 4.1) voor het bepalen van de diepgang van het begrotingsonderzoek.

Bij het toezichtonderdeel Huisvesting statushouders zijn risico-beperkende maatregelen onderdeel van het aan te leveren plan van aanpak door gemeenten die de taakstelling niet behalen.

2.2 Datagericht toezicht

In de komende jaren onderzoeken we hoe wij data kunnen gebruiken om tijdig uitzonderingen en bijzonderheden te signaleren. De uitkomsten hiervan gebruiken we in de dialooggesprekken met onze toezichtontvangers.

Dit jaar starten we bij financieel toezicht met het verkennen van mogelijkheden voor rapportages vanuit het softwarepakket voor financieel toezicht.

3 Acties en resultaten

Uitgangspunt in het beleidskader Toekomstbestendig bestuur is dat we het toezicht uitvoeren volgens het principe ‘toezicht in balans’. In dit hoofdstuk geven we inzicht in de instrumenten we dit jaar inzetten voor de toezichtgebieden.

3.1 Financieel toezicht

Het interbestuurlijk financieel toezicht op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen beoogt een gezonde financiële huishouding te borgen. Het financieel toezicht draagt daarmee bij aan de basis van een toekomstbestendig bestuur in Brabant. Daarvoor gebruiken we in 2024 de volgende instrumenten:

1. het uitvoeren van systematisch toezicht;
2. het uitvoeren van themaonderzoek;
3. het voeren van ambtelijke dialooggesprekken, en
4. het uitvoeren van overige activiteiten ten behoeve van het systematisch toezicht

Systematisch toezicht

Jaarlijks voeren we systematisch toezicht uit op gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Een gezonde financiële positie van de lokale overheden vormt een belangrijke basis voor een toekomstbestendig bestuur in Brabant. Daarmee willen wij voorkomen dat gemeenten in het uiterste geval via een artikel 12-procedure van de Financiële verhoudingswet een beroep moeten doen op de collectieve middelen van alle andere gemeenten. Daarnaast beoordelen we de wettelijk voorgeschreven financiële stukken, o.a. begrotingswijzigingen, de jaarrekening en de financiële verordening. De nadruk ligt op de begroting, daarop baseren wij de vorm van toezicht voor het komende begrotingsjaar. De criteria waaraan wij toetsen zijn opgenomen in de Gemeentewet, in het Gemeenschappelijk financieel Toezichtkader (GTK 2020 gemeenten en GTK 2022 GR-en) en in de Waterwet. Daarnaast nemen we voor gemeenten jaarlijks onze aandachtspunten en aanvullende richtlijnen op in een begrotingscirculaire.

Themaonderzoeken

In 2024 ronden we het vorig jaar gestarte themaonderzoek naar Onderwijshuisvesting af. We onderzoeken de beschikbare middelen in de gemeentelijke begrotingen in relatie tot (vervangings) investeringen en integrale huisvestingsplannen voor scholen. Medio 2024 worden de uitkomsten hiervan in een rapportage gepresenteerd. Daarbij trekken wij gezamenlijk op met de Vereniging Brabantse Gemeenten.

In opdracht van het vakberaad Gemeentefinanciën van het IPO voeren we dit jaar samen met de provincies Gelderland, Overijssel en Utrecht een themaonderzoek uit. We inventariseren de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen van de aan ons ingezonden begrotingen 2024 van gemeenten. Doel van het onderzoek is een beeld te geven van de kwaliteit en de informatiewaarde van de paragraaf. De uitkomsten van dit onderzoek worden opgenomen in het landelijk jaarverslag provinciaal toezicht 2025, de jaarlijkse rapportage namens alle provincies voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Dialooggesprekken

Onder het systematisch toezicht valt het jaarlijks ambtelijk dialooggesprek met alle gemeenten en waterschappen. Ook met GR-en voeren we dialooggesprekken. Met welke GR-en we deze voeren is afhankelijk van de behoefte vanuit de GR of bevindingen vanuit de beoordeling van de begroting van de GR-en.

Overige activiteiten

Kader- en voorjaarsnota's

Vrijwel alle gemeenten hebben het begrotingsadvies van de VNG gevolgd voor het opstellen van de begroting 2024 en meerjarenraming. Uit alle begrotingen 2024 blijkt o.a. vanwege het naderende ravijnjaar 2026 een onzekere financiële toekomst. Het overgrote deel van de Brabantse gemeenten laat voor 2027 tekorten zien. In vervolg op ons eerdere onderzoek naar de financiële situatie van Brabantse gemeenten geven we in aanloop naar de beoordeling van begroting 2025 daarom extra aandacht aan de uitkomsten van de kadernota's of voorjaarsnota's van gemeenten. Dit geeft een indicatie waar gemeenten voor komen te staan in begroting 2025 en latere jaren, en mogelijke effecten voor onze toezichtrol. In het kader van risicogericht toezicht vindt waar nodig met individuele gemeenten aanvullend dialoog plaats.

Gemeenschappelijk Toezichtkader

Met het Gemeenschappelijk Toezichtkader (GTK) geven de gezamenlijke provincies de kaders mee voor de gemeentelijke begrotingen. In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) van november 2023 is de notitie incidenteel/structureel vastgesteld. Deze notitie en de casuïstiek die hieruit voortkomt is input voor een actualisatie van het GTK. Via deelname aan het landelijk vakberaad Gemeentefinanciën start dit jaar de voorbereiding.

Risicogericht financieel toezicht

In het beleidskader Toekomtbestendig Bestuur is de ambitie opgenomen om risicogericht toezicht verder uit te werken. In 2023 zijn we voor financieel toezicht gestart door deelname aan de werkgroep van het vakberaad Gemeentefinanciën van het IPO. De werkgroep heeft een risicoprofiel opgesteld voor de toetsing van de begroting. Dit hebben wij voor het eerst toegepast bij de beoordeling van de begrotingen 2024 voor het bepalen van de diepgang van ons begrotingsonderzoek. In 2024 volgt vanuit de deelnemende provincies een evaluatie en rapportage aan het vakberaad Gemeentefinanciën met de ervaringen. Belangrijke vervolgstap bij risicogericht toezicht is onderzoeken hoe daarmee invulling kan worden gegeven aan proportionaliteit van het toezicht. Verdere implementatie van de systematiek op landelijk niveau volgt op initiatief van het vakberaad. Dit jaar onderzoeken we de toepassing van een risicoprofiel bij beoordeling van de begroting van gemeenschappelijke regelingen.

3.2 Huisvesting vergunninghouders

Elk halfjaar stelt de Rijksoverheid door middel van een taakstelling vast hoeveel vergunninghouders gemeenten moeten huisvesten. Het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) publiceert elke maand de realisatiecijfers per gemeente. Op basis van deze maandelijkse cijfers monitort IBT de stand van zaken en neemt contact op met de toezichtontvanger als de prestatie hiervoor aanleiding geeft. Het interbestuurlijk toezicht op de huisvesting van vergunninghouders ziet er als volgt uit:

Systematisch toezicht

Twee keer per jaar, namelijk per 1 januari en 1 juli, wordt gecontroleerd of de Brabantse gemeenten hun taakstelling voor de huisvesting van vergunninghouders hebben gehaald.

Bij gemeenten die niet voldoen aan de taakstelling wordt een plan van aanpak gevraagd en een ambtelijk en eventueel bestuurlijk gesprek gevoerd over de tekortkomingen, inclusief schriftelijke vastlegging van de afspraken.

Dialooggesprekken

Het voeren van dialooggesprekken maakt onderdeel uit van het streven om meer impact te hebben op de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvangers en draagt bij aan de doelen van het beleidskader. Tevens willen we samen met de toezichtontvangers met de dialooggesprekken de relatie versterken, de dagelijkse praktijk beter leren kennen op basis van dilemma's en casuïstiek en best practices delen. Voor dit toezichtgebied voeren we dit jaar met minimaal 14 Brabantse gemeenten (25%) een dialooggesprek.

Kennis- en regiobijeenkomsten

In navolging van de kennisbijeenkomsten die in 2022 en 2023 zijn georganiseerd rondom het huisvesten van vergunninghouders in de Brabantse gemeenten, wordt medio 2024 weer een bijeenkomst gehouden, waarbij de actualiteit rondom dit onderwerp vanuit verschillende invalshoeken wordt belicht.

Daarnaast organiseert en neemt de provincie deel aan het halfjaarlijks overleg met het COA en tevens met gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant over dit onderwerp.

3.3 Informatie- en archiefbeheer

Het interbestuurlijk toezicht op het informatie- en archiefbeheer (IBT I&A) richt zich op de beheersmaatregelen van risico's ten aanzien van een goede, geordend en toegankelijke informatiehuishouding en het voorkomen van voortijdig verlies van overheidsinformatie. Daarvoor gebruiken we in 2024 drie instrumenten:

1. het uitvoeren van systematisch toezicht;
2. het voeren van ambtelijke dialooggesprekken, en
3. het organiseren van een kennisbijeenkomst.

Systematisch toezicht

Voor de uitoefening van het systematisch toezicht baseren we ons primair op de verantwoording van het college c.q. het dagelijks bestuur aan de raad c.q. algemeen bestuur[1]. Aanvullend daarop vragen wij jaarlijks een SMART-verbeterplan.

Informatie- en archiefbeheer continueert de in 2021 ingevoerde toezichtmethodiek, welke specifiek inspeelt op risicogericht toezicht. Er zijn afspraken gemaakt met de Brabantse archivarissen, als horizontale toezichthouders, om de aanbevelingen vanuit de (twee) jaarlijkse inspecties naar aard en grootte van risico te prioriteren. Vervolgens dienen de toezichtontvangers de aanbevelingen 1-op-1 over te nemen in een verbeterplan.

Om tot een beoordeling voor het informatie- en archiefbeheer te komen wegen wij in 2024 vier categorieën:

1. Het proces van verslaglegging.
2. Het SMART-opgestelde verbeterplan en de voortgang van de verbeteracties daarin.
3. De kwalitatieve staat van de informatiehuishouding waarbij we ons baseren op het inspectieverslag van de archivaris.
4. De aanwezigheid van een actueel, compleet en logisch samenhangend overzicht van archiefbescheiden2. Dit is een inventarisatie van alle archiefbestanden die op grond van de Archiefwet 1995 beheerd moeten worden, gerelateerd aan de werkprocessen en applicaties waarin de bestanden gevormd worden.

De beoordeling wordt samengevat in een zogenaamd toezichtoordeel. Welke onderscheidende kwalificaties het toezichtoordeel kan hebben en welke criteria daarbij gehanteerd worden is weergegeven in de bijlage 1.

Dialooggesprekken

De dialooggesprekken maken onderdeel uit van het grotere streven om meer impact te hebben op de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvangers. Tevens willen we samen met de toezichtontvangers met de dialooggesprekken de relatie versterken, de dagelijkse praktijk beter leren kennen op basis van dilemma's en casuïstiek en best practices delen.

In 2024 zal Interbestuurlijk Toezicht Informatie- en Archiefbeheer ongeveer 20 organisaties bezoeken om een ambtelijk dialooggesprek te voeren.

Kennisbijeenkomst overzicht archiefbescheiden

In 2022 is gestart met een meerdelige serie van kennisbijeenkomsten rondom het archiefwettelijke onderwerp 'Overzicht van archiefbescheiden'. Het overzicht is een basisinstrument om alle te beheren archiefbescheiden in beeld te brengen en grip te krijgen op het beheer ervan. De bijeenkomsten worden georganiseerd door de Brabantse archivarissen in samenwerking met IBT I&A. Op 28 mei 2024 vindt in het provinciehuis de derde bijeenkomst plaats. Deze is met name gewijd aan het beheer van de (digitale) informatie in elektronische systemen.

1 Hierna wordt alleen de verantwoording/verslaglegging van het college (van B&W) naar de raad beschreven. Hiermee is echter steeds ook de verantwoording/verslaglegging van het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur bedoeld zoals dat bij de waterschappen en de gemeenschappelijke regelingen in de vorm van een openbaar lichaam van toepassing is. Gemeenschappelijke regelingen, die de vorm hebben van een gemeenschappelijk orgaan of bedrijfsvoeringsorganisatie, verantwoorden zich bij de raden of colleges van de betrokken gemeenten, die de GR hebben ingesteld.
2 Conform artikel 18, Archiefregeling.

3.4 Omgevingsrecht

Omgevingsrecht is een verzamelterm voor wet- en regelgeving die gaat over de fysieke leefomgeving zoals milieu, natuur, water en ruimtelijke ontwikkeling. Hoofddoel is een veilige en gezonde leefomgeving te realiseren en deze op een duurzame en doelmatige wijze te behouden, beheren, gebruiken en ontwikkelen. De lokale overheden spelen daarbij een belangrijke rol door een adequate uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken). Als deze VTH-taken niet goed worden uitgevoerd, kan dat grote invloed hebben op de veiligheid en gezondheid van de leefomgeving.

De provincie houdt toezicht op de uitvoering van de VTH-taken door gemeenten en waterschappen. En wel daar waar er sprake is van risico's voor veiligheid en volksgezondheid of kans op onherstelbare schade.

In lijn met de aanbevelingen uit de evaluatie brengen we in Noord-Brabant het toezicht op water, erfgoed en ruimtelijke ordening met ingang van 2024 onder in één toezichtgebied met Omgevingsrecht.

Systematisch toezicht

Thema VTH-beleidscyclus
Op grond van de Omgevingswet dienen gemeenten en waterschappen periodiek de volgende documenten vast te stellen:

- Uitvoerings- & Handhavingsstrategie, gebaseerd op een adequate probleemanalyse, met inzicht in prioriteitenstelling. Deze sluit aan op de gestelde doelen, geeft inzicht in de methodiek om de gestelde beleidsdoelen te bereiken, biedt inzicht in de benodigde en beschikbare financiële middelen en personele capaciteit voor het bereiken van de doelen en het uitvoeren van de activiteiten.
- Jaarlijks programma Uitvoering & Handhaving, met daarin de voorgenomen activiteiten, waarbij rekening wordt gehouden met gestelde doelen en prioriteiten uit het beleidsplan en de verbeterpunten uit het voorgaande evaluatieverslag.
- Jaarlijks evaluatierapport, waarin wordt verantwoord in hoeverre de activiteiten uit het programma Uitvoering & Handhaving zijn uitgevoerd, in welke mate dat bedraagt aan het bereiken van de gestelde beleidsdoelen, en – indien van toepassing – aangevuld met verbeterpunten voor het volgende jaar.

De strategie, het programma Uitvoering & Handhaving en het evaluatierapport dienen betrekking te hebben op alle VTH-taken die onder de Omgevingswet vallen. Hierbij besteden wij in 2024 met prioriteit aandacht aan de beoordelingsvragen, bijgevoegd in bijlage 2 voor gemeenten en waterschappen, die direct of indirect voortvloeien uit de wettelijke procescriteria VTH.

Net als in 2023 nemen we ook vragen op met betrekking tot erfgoed en ruimtelijke ordening. Naast dit kwalitatieve oordeel, monitoren wij separaat of de lokale overheden de uitvoeringsprogramma's en evaluatieverslagen conform de wettelijke voorschriften tijdig bestuurlijk hebben vastgesteld.

Thema Erfgoed
In aanvulling op het systematisch onderzoek staat de tweejaarlijkse Monitor Monumenten en Archeologie Gemeenten van Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (IOE) voor de cyclus 2023-2024. Overeenkomstig de afspraken in de landelijke werkgroep IBT Erfgoed naar aanleiding van het rapport 'Lappendeken' worden de resultaten van deze monitor geanalyseerd en waar nodig meegenomen in de gesprekken met de gemeenten.

Thema Waterbeheertaken
Toezichtgesprekken waterbeheertaken
Aan de hand van de uitkomsten van het systematisch onderzoek bij de 4 waterschappen die in Brabant actief zijn, wordt in elk geval per waterschap één keer per jaar in het tweede kwartaal op ambtelijk niveau een gesprek gevoerd. Op basis van de resultaten per waterschap wordt beoordeeld of een toezichtgesprek op bestuurlijk niveau noodzakelijk dan wel wenselijk is. De resultaten van de toezichtgesprekken worden besproken in de vergadering tussen Gedeputeerde Staten en de Noord-Brabantse Waterschapsbond.

Dialooggesprekken
De ambtelijke dialooggesprekken zijn hèt instrument om met de toezichtontvangers in gesprek te gaan over de 'zachte kant' van het werkveld. Tijdens deze 'kampvuur-gesprekken' staat de relatie tussen provincie en gemeente dan wel waterschap centraal. Met name gemeenten hebben te maken met personeelswisselingen en dan hebben deze gesprekken een duidelijke meerwaarde om toezichtontvangers inzicht te geven in de werkwijze van IBT en aan te geven wat er van een gemeente of waterschap verwacht wordt.

In 2024 gaan wij voor de VTH-beleidscyclus het gesprek aan met ten minste de helft van onze toezichtontvangers. Daarbij zal de inwerkingtreding van de Omgevingswet centraal staan. Ook vragen over de wijze van communiceren ("Wat gaat goed, wat kan beter, wat heb je nodig?"), en het bespreken van actuele onderwerpen komen aan bod.

Vanuit het thema Erfgoed worden tenminste vijf gemeenten bezocht die een lage score hadden bij systematisch toezicht IBT Omgevingsrecht, dan wel een lage score bij de Monitor IOE. Doel is om inzicht te krijgen in de uitvoeringspraktijk achter de cijfers, de vraagstukken te bespreken waar gemeenten tegenaan lopen en de belangrijkste risico's in kaart te brengen.

Kennis- en regiobijeenkomsten
Sinds 2017 worden voor de toezichtontvangers binnen het VTH-werkveld regiobijeenkomsten georganiseerd. Tijdens de regiobijeenkomsten delen gemeenten met een goed voorbeeld ('best practice') hun aanpak en ervaringen met andere gemeenten. Doel van deze regiobijeenkomsten is van elkaar leren en ook na deze regiobijeenkomst met elkaar in verbinding blijven om ervaringen uit te wisselen.

Ook in 2024 worden na afloop van de beoordelingsronde in het najaar systematisch toezicht gemeenten gevraagd hun goede voorbeeld te delen in twee kennisbijeenkomsten.

Vanuit het landelijke programma Erfgoed en Overheid, van het Ministerie van OCW, wordt in juni een provinciale bijeenkomst georganiseerd om aandachtspunten en knelpunten bij de uitvoering van erfgoedtaken door gemeentelijke overheden op te halen, zodat vervolgens gezamenlijk oplossingsrichtingen bepaald kunnen worden. In dit programma is naast het Ministerie van OCW en de provincie ook de Stichting Monumentenhuis Brabant betrokken, het Brabantse steunpunt monumentenzorg en archeologie voor gemeenten.

3.5 Klachten en meldingen

Onderdeel van onze wettelijke rol als interbestuurlijk toezichthouder is het behandelen van klachten en meldingen over de uitvoering van de wettelijke medebewindstaken door gemeenten en waterschappen. Op basis van ervaringen uit voorgaande jaren houden we in 2024 rekening met een twintigtal klachten en meldingen. In bijlage 3 is onze werkwijze opgenomen.

4 IBT-brede projecten

4.1 Klankbordgroep

Met de Klankbordgroep IBT vindt interactie plaats tussen toezichthouder en toezichtontvangers. In de Klankbordgroep IBT worden alle functiedisciplines, toezichtgebieden, typen toezichtontvangers (gemeenten, GR-en en waterschappen) en alle regio's vertegenwoordigd.

Het contact is gericht op:

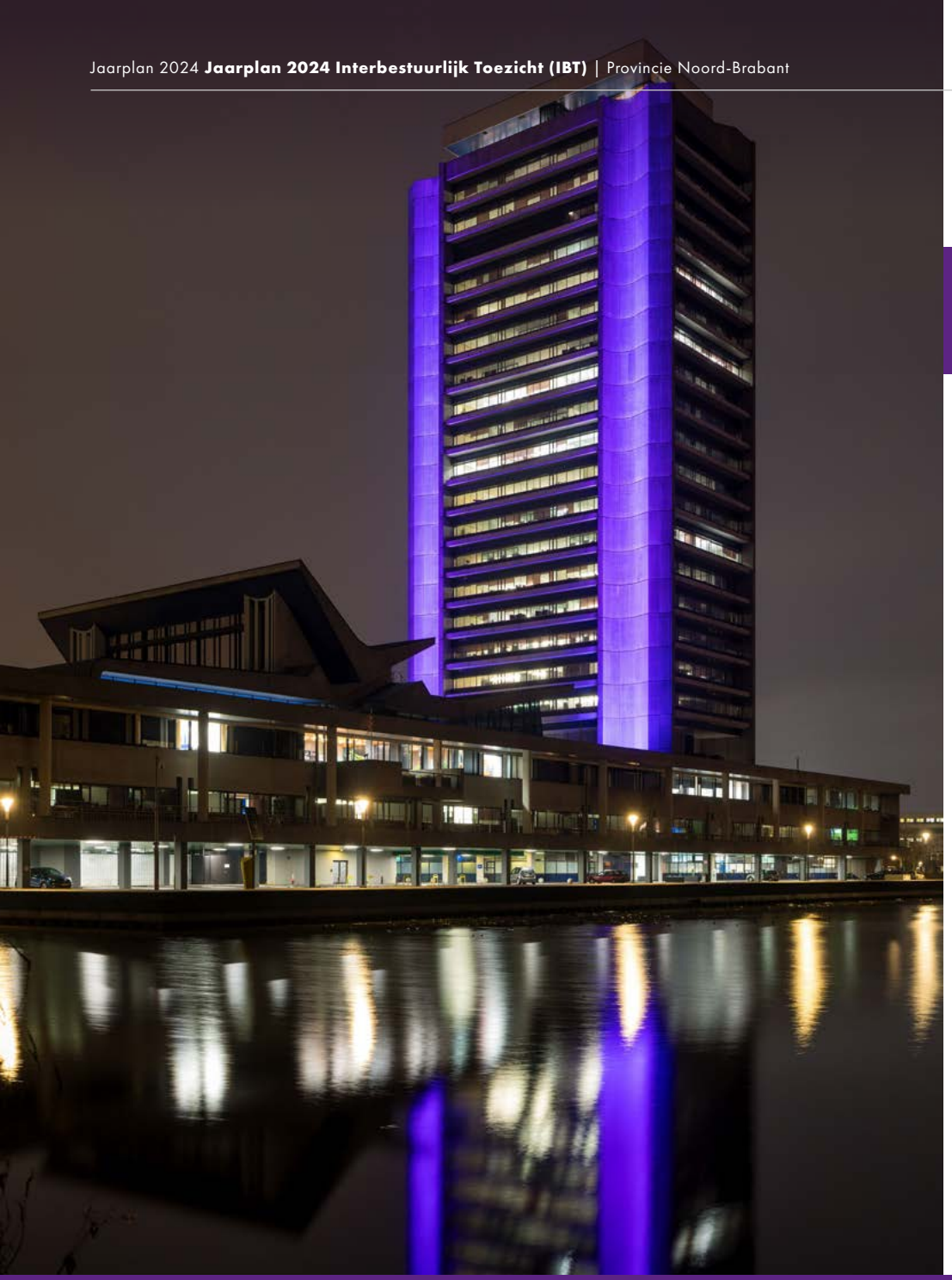
- gevraagde en ongevraagde feedback om het toezicht passend en impactvoller te laten zijn bij een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven;
- input en draagvlak op de beleidsproducten, die bijdragen aan de modernisering en professionalisering van het interbestuurlijk toezicht;
- inzichten over de wijze en de uitkomsten van beoordelen van het systematisch toezicht.

Minimaal eenmaal per jaar vindt een bijeenkomst met de Klankbordgroep IBT plaats.

In 2024 betrekken we de Klankbordgroep IBT bij de invulling van het risicogericht toezicht en vergroting van de impact van het toezicht.

4.2 Dashboard IBT

Met het nieuwe beleidskader toekomstbestendig bestuur passen we het dashboard aan naar de vier toezichtgebieden. Op het dashboard worden de prestaties van de Brabantse gemeenten van de laatste vijf jaar per jaar en per toezichtgebied getoond. De toezichtresultaten worden aan de hand van de Brabantse kleurenkaart gepubliceerd, evenals de toezichtoordelen. Dit past bij de transparantie die de Wet open overheid voorstaat met betrekking tot actieve openbaarmaking van overheidsinformatie.

5 Communicatie

Bij de uitvoering van het interbestuurlijk toezicht is een goede communicatie met onze toezichtontvangers, zowel op ambtelijk als op bestuurlijk vlak, ontzettend belangrijk. Dit begint met een duidelijke beschrijving welke informatie en acties wij op welk moment en in welke vorm van de toezichtontvangers verwachten om het systematisch toezicht te kunnen uitoefenen. Tegelijkertijd geven wij op een transparante manier aan op welke wijze wij het toezichtgebied beoordelen en op welk moment de toezichtoordelen zijn te verwachten. Als het systematisch toezicht is afgerond, publiceren wij op de website www.brabant.nl/ibt alle toezichtoordelen per toezichtgebied via het interactieve dashboard. Daar zijn voor de toezichtgebieden ook de factsheets beschikbaar die beschrijven wat we verwachten van de toezichtontvangers, en welke criteria worden toegepast bij het systematisch toezicht.

De geplande communicatiemomenten voor 2024 zijn:

Kwartaal	Communicatie
Q1	• Publicatie van de uitkomsten van het systematisch toezicht over 2023 op het dashboard in de vorm van de Brabantse kleurenkaart. • Publicatie van het Jaarverslag IBT 2023 • Publicatie van het Jaarplan IBT 2024 • Toezenden toezichtresultaten huisvesting vergunninghouders over 2023 aan gemeenten • Nieuwsbrief Omgevingsrecht per kwartaal
Q2	• Jaarlijkse begrotingscirculaire aan de gemeenteraden met aandachtspunten voor de komende begroting. • Kennisbijeenkomst 'Overzicht archiefbescheiden, deel 3' door Informatie- en archiefbeheer. • Kennisbijeenkomsten op het gebied van Huisvesting vergunninghouders. • Provinciale bijeenkomst landelijk programma Erfgoed en Overheid • Toezichtgesprekken met waterschappen over waterbeheertaken • Nieuwsbrief Omgevingsrecht per kwartaal

Kwartaal	Communicatie
Q3	• Regiobijeenkomst Omgevingsrecht Best Practices op het gebied van Omgevingsrecht • Toezenden toezichtresultaten Omgevingsrecht en Informatie- en archieftoezicht aan toezichtontvangers • Toezenden toezichtresultaten huisvesting vergunninghouders voor eerste halfjaar 2024 aan gemeenten • Nieuwsbrief Omgevingsrecht per kwartaal
Q4	• Regiobijeenkomst Best Practices op het gebied van Omgevingsrecht. • Communicatie verslag en Gouden Tips uit de regiobijeenkomsten Omgevingsrecht. • Toezenden toezichtresultaten Financieel toezicht uiterlijk 1 januari aan toezichtontvangers. • Nieuwsbrief Omgevingsrecht per kwartaal

Bijlage 1 Beoordelingscriteria en toezichtintensiteit

Bijlage bij 3.1 Financieel toezicht gemeenten

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet	Uit het risicogerichte onderzoek blijkt dat de begroting (begrotingsjaar) structureel en reëel in evenwicht is. De vorm van toezicht is bepaald op basis van structureel en reëel evenwicht in het begrotingsjaar.	De gemeenteraad, met kopie aan het college, ontvangt een begrotingsbrief met de mededeling over de vorm van toezicht (repressief), eventueel inclusief inhoudelijke opmerkingen over het begrotingsonderzoek. Het contact beperkt zich tot het regulier ambtelijk contact.
Voldoet met kanttekeningen	Uit het risicogerichte onderzoek blijkt dat de begroting (begrotingsjaar) niet structureel en reëel in evenwicht is, maar het is voor ons wel voldoende aannemelijk dat uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht is. De vorm van toezicht is bepaald op basis van structureel en reëel evenwicht in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming.	De gemeenteraad, met kopie aan het college, ontvangt een begrotingsbrief met de mededeling over de vorm van toezicht (repressief), inclusief inhoudelijke opmerkingen over het begrotingsonderzoek. Verder beperkt het contact zich tot het regulier ambtelijk contact.

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet niet	Uit het risicogericht onderzoek blijkt dat de begroting of uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming niet structureel en reëel in evenwicht is.	De gemeenteraad, met kopie aan het college, ontvangt een begrotingsbrief met de mededeling dat de gemeente onder preventief toezicht staat. In deze brief staan inhoudelijke opmerkingen over het begrotingsonderzoek en de reden van het preventief toezicht. Dit betekent dat: de begroting goedkeuring vergt; er een verdiepingsonderzoek wordt uitgevoerd naar de financiële problematiek; er intensief contact zal zijn; begrotingswijzigingen ter goedkeuring moeten worden ingezonden.

Gemeenschappelijke regelingen

Met ingang van het begrotingsjaar 2018 is er een onderscheid aangebracht tussen regelingen met een normaal risico en regelingen met een laag risico. De risico's doen zich met name voor bij de gemeenschappelijke regelingen die betrekking hebben op de taakvelden van het 'sociale domein' en de zogenoemde 'ambtelijke fusies'. Dit houdt in dat de begrotingen en jaarrekeningen van deze regelingen aan een uitgebreidere toets worden onderworpen.

De overige gemeenschappelijke regelingen vallen in de 'lage' risicocategorie. Dit betekent dat bij deze regelingen slechts een globale toets wordt uitgevoerd om te beoordelen of de begroting tijdig én structureel en reëel sluitend is ingediend. Daarbij toetsen wij in elk geval ook het realiteitsgehalte van eventueel geraamde taakstellingen of ombuigingen. Uitgangspunt voor beoordeling is de wet- en regelgeving en het Gemeenschappelijk financieel Toezicht Kader-GR 2022.

Waterschappen

Op grond van de Waterschapswet stellen waterschappen jaarlijks een begroting en jaarrekening vast. Vanuit Financieel toezicht wordt de financiële continuïteit van het waterschap beoordeeld; is het waterschap financieel 'in control' om haar taken naar behoren te kunnen (blijven) uitvoeren? De nadruk van het financieel toezicht ligt op de toets van de begroting. Wij beoordelen of er sprake is van een begroting die structureel en reëel in evenwicht is. Bij het oordeel over de realiteit van de ramingen worden ook zaken als de reservepositie, risico's, het weerstandsvermogen en de schuldpositie op hoofdlijnen meegenomen.

Bijlage bij 3.2 Huisvesting vergunninghouders

Beoordeling	Criteria	Interventie-trede	Toezichtintensiteit
Voldoet	De gemeente realiseert op de peildatum van 1 januari en 1 juli 100% of meer van zijn taakstelling in het voorgaande kalenderjaar en er is geen sprake van achterstanden.	1	Waardering voor het behaalde resultaat.
Voldoet gedeeltelijk	De gemeente heeft één maand na de wettelijke peildatum zijn taakstelling gehaald.	Laatste van toepassing zijnde trede blijft in stand	Ambtelijk contact.
Voldoet niet, doch verschoon-baar	De gemeente heeft zijn taakstelling niet gehaald maar om verschoonbare, niet verwijtbare redenen. Óf Als gemaakte afspraken over gespreid inhalen van de achterstand worden nagekomen.	Laatste van toepassing zijnde trede blijft in stand	Ambtelijk contact. De laatste beoordeling wordt gehandhaafd tot het moment dat de verschoonbare redenen zijn opgeheven.
Voldoet niet	De gemeente heeft op de peildatum of, indien toegestaan, één maand na de peildatum zijn taakstelling niet gehaald.	**2**	Achterstand ≤33%: Ambtelijk contact met een korte 'stand van zaken rapportage' (vóór 1 april/1 oktober) Achterstand >33%: Ambtelijk contact en een Plan van Aanpak. Schriftelijke vastlegging van de afspraken.

Beoordeling	**Criteria**	**Interventie-trede**	**Toezichtintensiteit**
Actief toezicht	'Voldoet niet' op de peildatum van 1 juli en 1 januari bij onvoldoende resultaat in 2.	Geen vooruitgang 2: **3a** Geen vooruitgang 3(a): **3b**	Geactualiseerd Plan van Aanpak binnen 6 weken indienen. Ten minste 1 ambtelijk actieftoezicht-gesprek over de tekortkomingen. Schriftelijke vastlegging van de afspraken. Indien de ambtelijk gemaakte afspraken niet worden nagekomen, vindt er bestuurlijke interventie plaats.

Bijlage bij 3.3 Informatie- en archiefbeheer

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet	Het college doet vóór 15 juli verslag aan de raad[1] over het informatie- en archiefbeheer. Bij het verslag wordt een SMART-uitgewerkt verbeterplan gevoegd waarin alle aanbevelingen van de archivaris onverkort zijn vertaald naar concrete verbeteracties. Gedeputeerde Staten heeft deze stukken uiterlijk op 15 juli ontvangen. De kwalitatieve staat van de informatiehuishouding voldoet overwegend aan de uitgangspunten van goede, geordende en toegankelijke staat. Gedeputeerde Staten is inzicht gegeven in het overzicht archiefbescheiden dat minimaal bestaat uit een inventarisatie van alle categorieën te beheren archiefbestanden, gerelateerd aan de werkprocessen en applicaties waarin de bestanden gevormd worden.	Waardering wordt meegegeven in het toezichtoordeel. Tussentijdse monitoring is niet nodig.
Voldoet gedeeltelijk	De uitwerking in het verbeterplan is niet zodanig SMART beschreven of de verbeteracties worden niet tijdig en adequaat opgepakt dat er het vertrouwen is dat er op afzienbare termijn voldaan wordt aan de bepalingen die de Archiefwet stelt aan de informatie-huishouding. Of De kwalitatieve staat van de informatiehuishouding voldoet op onderdelen niet aan de uitgangspunten van goede, geordende en toegankelijke staat. Of Bij de inventarisatie van de te beheren archiefbestanden voor het overzicht archiefbescheiden ontbreken meerdere bronnen.	Het college c.q. het dagelijks bestuur wordt verzocht om de verbetermaatregelen meer SMART te beschrijven c.q. meer adequaat op te pakken. Tevens vindt er in aanloop naar het volgende systematische toezicht minimaal één ambtelijk toezichtgesprek plaats tussen IBT en de toezichtontvanger. Deze gesprekken zijn erop gericht om bij de volgende toezichtronde weer een 'voldoet' te behalen.

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet niet	Indien voor 15 juli: Geen verslag met verbeterplan is uitgebracht aan de raad of Gedeputeerde Staten geen inzicht is gegeven in het overzicht archiefbescheiden of Gedeputeerde Staten de stukken, behorende bij de verslaglegging niet heeft ontvangen. Of De kwalitatieve staat van de informatiehuishouding wordt als zéér verontrustend bezien.	In de aanloop naar de volgende systematische toezichtronde vindt er minimaal één ambtelijk voortgangsgesprek plaats tussen IBT en toezichtontvanger. Dit gesprek is erop gericht om bij de volgende toezichtronde weer een 'voldoet' te behalen.

1 Hierna wordt alleen de verantwoording/verslaglegging van het college (van B&W) naar de raad beschreven. Hiermee is echter steeds ook de verantwoording/verslaglegging van het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur bedoeld zoals dat bij de waterschappen en de gemeenschappelijke regelingen in de vorm van een openbaar lichaam van toepassing is. Gemeenschappelijke regelingen, die de vorm hebben van een gemeenschappelijk orgaan of bedrijfsvoeringsorganisatie, verantwoorden zich bij de raden of colleges van de betrokken gemeenten, die de GR hebben ingesteld.

Bijlage bij 3.4 Omgevingsrecht

Thema VTH-beleidscyclus

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet	De medebewindtaken / wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen aan de eisen en zijn tijdig vastgesteld.	Waardering voor het behaalde resultaat. Verzoek om aandacht voor evt. tekortkomingen
Voldoet gedeeltelijk	De medebewindtaken / wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen grotendeels aan de eisen en één of meer van die documenten zijn niet later dan één maand te laat vastgesteld.	Waarschuwing actief toezicht. Ambtelijk contact over de tekort-komingen, inclusief schriftelijke vastlegging van de afspraken.
Voldoet niet	De medebewindtaken / wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen niet aan de eisen en één of meer van die documenten zijn meer dan één maand te laat vastgesteld.	Plaatsing onder actief toezicht. Ambtelijk en eventueel bestuurlijk contact over de tekortkomingen, inclusief schriftelijke vastlegging van de afspraken.

Bijlage 2 Beoordelingsvragen omgevingsrecht

Bijlage 2.1 Beoordelingsvragen Omgevingsrecht thema VTH-beleidscyclus gemeenten

Verordening uitvoering en handhaving (omgevingsrecht)

Vraag 1: Stelt de gemeenteraad regels over de uitoefening van de U&H-taken of de daarmee samenhangende werkzaamheden die in opdracht van B&W worden uitgevoerd om een goede kwaliteit van de uitoefening van die taken door de omgevingsdiensten te waarborgen?

Vraag 2.a. Evalueren B&W jaarlijks over de naleving van de actuele kwaliteitscriteria U&H voor de eigen organisatie en de omgevingsdienst en doen zij daarover mededeling aan de gemeenteraad?

Vraag 2.b. Als blijkt dat de kwaliteitscriteria U&H niet zijn of niet konden worden nageleefd, motiveren B&W dan de reden waarom en hoe wel voor de gestelde kwaliteit wordt gezorgd?

Vraag 3. Voldoen B&W aan deskundigheidsgebied 27 (Cultuurhistorie) van de actuele kwaliteitscriteria U&H?

Uitvoerings- en handhavingsstrategie (U&H-strategie)

Vraag 4: Stellen B&W een U&H-strategie vast in een of meer documenten waarin gemotiveerd wordt aangegeven welke U&H-doelen worden gesteld en welke werkzaamheden met het oog op die doelen zullen worden verricht?

Vraag 5: Wordt de handhavingsstrategie gebaseerd op een analyse van de problemen die zich kunnen voordoen bij de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet?

Vraag 6: Gaan B&W in de U&H-strategie ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving voor het onderdeel cultureel erfgoed? (

Vraag 7: Gaan B&W in de U&H-strategie ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving van de regels in het omgevingsplan?

Uitvoeringsprogramma

Vraag 8. Werken B&W jaarlijks de U&H-strategie uit in een uitvoeringsprogramma, waarin wordt aangegeven welke werkzaamheden het komende jaar zullen worden verricht, waarbij zij rekening houden met de gestelde doelen en gestelde prioriteiten?

Vraag 9. Gaan B&W in het uitvoeringsprogramma U&H ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving voor het onderdeel cultureel erfgoed?

Vraag 10: Gaan B&W in het uitvoeringsprogramma U&H ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving van de regels in het omgevingsplan?

Vraag 11: Stellen B&W het uitvoeringsprogramma U&H jaarlijks vóór 1 februari vast?

Borging van middelen

Vraag 12: Dragen B&W er zorg voor dat:

De voor het bereiken van de doelen en voor het verrichten van de werkzaamheden, benodigde en beschikbare financiële en personele middelen inzichtelijk worden gemaakt en in de begroting worden gewaarborgd;

Voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma voldoende financiële en personele middelen beschikbaar zijn?

Evaluatierapportage

Vraag 13. Rapporteren B&W jaarlijks over de mate waarin uitvoering van het uitvoeringsprogramma heeft plaatsgevonden en de mate waarin deze uitvoering heeft bijgedragen aan het bereiken van de gestelde doelen?

Vraag 14. Wordt naar aanleiding van het evaluatierapport de uitvoerings- en handhavingsstrategie bezien en zo nodig aangepast?

Vraag 15. Gaan B&W in het evaluatierapport ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving voor het onderdeel cultureel erfgoed?

Vraag 16: Gaan B&W in het evaluatierapport ook in op de uitoefening van uitvoering en handhaving van de regels in het bestemmingsplan (oud, vanaf 1-1-2024: omgevingsplan)?

Vraag 17. Stellen B&W het evaluatierapport jaarlijks vóór 1 mei vast?

Bijlage 2.2 Beoordelingsvragen Omgevingsrecht thema VTH-beleidscyclus waterschappen

Uitvoerings- en handhavingsstrategie (U&H-strategie)

Vraag 1: Stelt het DB een U&H-strategie vast in een of meer documenten waarin gemotiveerd wordt aangegeven welke U&H-doelen worden gesteld en welke werkzaamheden met het oog op die doelen zullen worden verricht?

Vraag 2: Wordt de handhavingsstrategie gebaseerd op een analyse van de problemen die zich kunnen voordoen bij de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet?

Uitvoeringsprogramma

Vraag 3. Werkt het DB jaarlijks de U&H-strategie uit in een uitvoeringsprogramma, waarin wordt aangegeven welke werkzaamheden het komende jaar zullen worden verricht, waarbij zij rekening houden met de gestelde doelen en gestelde prioriteiten?

Vraag 4: Stelt het DB het uitvoeringsprogramma U&H jaarlijks vóór 1 februari vast?

Borging van middelen

Vraag 5: Draagt het DB er zorg voor dat:

a. De voor het bereiken van de doelen en voor het verrichten van de werkzaamheden, benodigde en beschikbare financiële en personele middelen inzichtelijk worden gemaakt en in de begroting worden gewaarborgd;
b. Voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma voldoende financiële en personele middelen beschikbaar zijn?

Evaluatierapportage

Vraag 6. Rapporteert het DB jaarlijks over de mate waarin uitvoering van het uitvoeringsprogramma heeft plaatsgevonden en de mate waarin deze uitvoering heeft bijgedragen aan het bereiken van de gestelde doelen?

Vraag 7. Wordt naar aanleiding van het evaluatierapport de uitvoerings- en handhavingsstrategie bezien en zo nodig aangepast?

Vraag 8. Stelt het DB het evaluatierapport jaarlijks vóór 1 mei vast?

Bijlage 3
Procedure klachten en meldingen

Onderdeel van onze wettelijke rol als interbestuurlijk toezichthouder is het behandelen van klachten en meldingen over de uitvoering van de wettelijke medebewindstaken door de lokale overheden.

Wij hanteren de volgende werkwijze:

Gaat de klacht over de taakuitvoering van een van de toezichtgebieden door een lokale overheid?

Nee → Geen rol voor IBT.
Mogelijk wel doorverwijzen naar een ander loket binnen of buiten de provincie.

Ja ↓

Heeft de klager zelf al voldoende actie ondernomen om de klacht op te lossen?

Nee → We helpen de klager met tips en suggesties.

Ja ↓

Is er sprake van lopende juridische procedures?

Nee → We nemen de klacht in behandeling.*

Ja ↓

We delen de klager mee dat IBT in afwachting van de juridische afhandeling geen rol speelt.

↓

Bij de behandeling van een klacht kijken we wie binnen de provincie ook daarmee te maken kan hebben. We informeren die collega's dan.
Verder doen we aan hoor en wederhoor. Dat wil zeggen dat we contact opnemen met klager voor verduidelijking en met gemeente of waterschap om hun versie van het verhaal te vernemen. In alle gevallen krijgt de klager een terugkoppeling van onze inspanningen.

* Voor het toezichtgebied Omgevingsrecht geldt dat we prioriteit leggen bij klachten die gaan over gevaar voor veiligheid of volksgezondheid of gevaar voor onomkeerbare schade.

Provincie Noord-Brabant

Colofon
Fotografie: Provincie Noord Brabant,
Vormgeving: Ontwerpwerk Den Haag

Provincie Noord Brabant, maart 2024